

פליקס קרול

וידוייו של מאחז-עיניים

(מגרמנית: נילי מירסקי)

פרק ראשון

בעודי שולח ידי אל הקולמוס, כולי פרוש מן העולם ושרוי בבטלה נינוחה של פנאי – בריא, אמנם, אף כי עייף, עייף מאוד (עד כי לא אוכל להתקדם בסיפורי אלא בצעדים קטנים ובהפסקות תכופות), בעודי מתכוונן, אפוא, להעלות על-גבי הנייר הסבלני את וידויי, בכתב-ידי המובהק, הנקי והנעים לעין – מתגנב ללבי פתאום החשש החמקמק, שמא השפְּלְתי וחינוכי אין בהם די להשלמת המשימה הרוחנית הזאת. ואולם, כיוון שכל מה שיש לי לספר נובע במישרין מנסיונותי שלי, ממשוגותי ומיִצְרֵי-לבבי – והרי זה חומר שאני שולט בו שליטה מוחלטת – כיוון שכך עשוי אותו ספק להתייחס לכל היותר לסוגיות של טאקט ודרך-ארץ בסגנון הביטוי שלי, ובעניינים אלה, לדעתי, לימודים סדירים שהגיעו לידי סיום מוצלח חשובים הרבה פחות מכישרון טבעי וחינוך נאות מבית אבא. בחינוך שכזה לא ידעתי מחסור, שכן מוצאי ממשפחה בורגנית טובה, אף כי מפוקפקת במקצת: חודשים אחדים היינו נתונים, אחותי אולימפיה ואני, להשגחתה של עלמה אחת מַנְוָה, שנאלצה, אמנם, להסתלק בבושת פנים, משנוצרו יחסים של יריבות נשית בינה לבין אמי, בעטיו של אבי, כמובן; הסנדק שלי שימְּלִפְרִיסְטֵר, שנפשי היתה קשורה בנפשו, היה אמן מקובל ומוערך, וכל בני העיירה כינהו "האדון הפרופסור", הגם שאפשר שתואר נאה ונחשק זה נפל בחלקו שלא כדין כלל; ואבי, שעם היותו שמן וכרסתן ניחן בקסם אישי רב והיה מקפיד תמיד להתנסח בלשון צחה וצלולה. מצד סבתו זרם בעורקיו דם צרפתי, הוא עצמו עשה את שנות לימודיו בצרפת, ורחובות פאריס היו נהירים לו, לדבריו, ככיסי מקטורנו. מנהג היה לו, לתבל את שיחו – ובהגייה משובחת, אגב – במטבעות לשון כגון "c'est ça",

“épatant” או “parfaitement”¹; עוד היה מכריז תכופות: “איש איש וגוטו”², ועד סוף ימיו לא סרה ממנו חיבתן של הנשים. כאן הקדמתי את המאוחר, שלא לעניין. אך באשר לכישרון הטבעי שלי לנימוסים וגינוני-חן, הרי בו יכולתי לבטוח מאז ומעולם בלא שמץ פקפוק, כפי שיוכיחו בעליל חיי הנכלולים שלי, ואני מאמין שאוכל לסמוך עליו בלב שלם גם הפעם, עם הופעתי הראשונה בכתב. ואף זאת, מגוי וגמור עמי לנקוט ברשימותי אלה כנות נטולת מעצורים, בלי לחשוש שמא יטפלו עלי אשמת רהב או חוסר בושה. שהרי איזה ערך ואיזה תוקף מוסרי יהיה לוודויים שייקָתבו מתוך כוונה אחרת זולת הדבקות באמת!

מחוז הריין הוא שהולידני, אותו חבל מבורך, נעים וחף מכל נוקשות, הן מצד תנאי האקלים והן מצד תכונות הקרקע, אשר בהיותו עתיר ערים וכפרים ושוקק אוכלוסיה עולצת, הוא נמנה עם המקומות היותר מלבבים על-פני האדמה הנושבת. כאן ישגשגו, מוגנים מרוחות קָסתר רכסי-ההרים וששים להשתרע תחת שמש הדרום, כל אותם ישובים מפורסמים שצליל שמם די בו להצהיל את לב חובבי המשקה – כאן ישכנו רָאוּאָנְטֶל, יוֹהַנְסְבֶּרְג, רוֹדֶסְהַייס, ועמם גם העיירה המעטירה שבה ראיתי אור עולם, שנים מעטות בלבד לאחר כינונה לתפארת של הקיסרות הגרמנית. בהיותה שוכנת מעט מערבה מן ה”בֶּרְךְ” שמצייר הריין בקרבת מיינץ, ומפורסמת ביינות התוססים המיוצרים בה, משמשת אותה עיירה מעגן ראשי לספינות הקיטור המשייטות במעלה הנהר ובמורדו, והיא מונה כארבעת אלפים תושבים. מיינץ העליזה קרובה מאוד אפוא, וכן גם מרחצאות טָאוּנוּס המהודרים: וִיסְבֶּאָדן, הוּמְבוּרְג, לֶנְדֶּנְשְׁוֹאֶלְפֶּךְ וּשְׁלֶנְדֶּנְבֶּד – לשם, אגב, אפשר היה להגיע בנסיעה של חצי שעה ברכבת צרת-מסילה. כמה הרבינו, הורי ואחותי אולימפיה ואני, לצאת לטיולים בעונה היפה של השנה, באוניה, בכרכרה וברכבת – אל כל ארבע רוחות השמים, שכן בכל מקום משכו את לבנו פינות חמד ואתרי תיירות למיניהם, יצירי הטבע או מעשה ידי אדם. עודני רואה את אבי, בחליפת קיץ נוחה משובצת, יושב עמנו במסעדת-גן כלשהי – בריחוק מה מן השולחן, שכן כרסו מנעה בעדו

¹ “זהו זה”, “מדעים”, “לחלוטין” (צרפתית).

² מלשון goût – “טעם” בצרפתית.

מלשבת קרוב יותר – מתענג על מנת סרטנים בלוויית גביע עסיס-גפנים זהוב, וכולו מתמוגג מנחת. תכופות חבר אלינו גם הסנדק שלי שִׁמְלֶפְרִיסְטֹר; בעין בוחנת היה מתבונן בכריות ובנוף מבעד למשקפי הצייר העגולים, ושואב כל דבר, כקטן כגדול, לתוך נשמת האמן שלו.

אבי המסכן היה בעלי הפירמה "אֶנְגֶּלְפֶּרְט קְרוּל", שִׁיצְרָה בשעתה את תו הֶזְקֵט³ הנשכח כיום, "Lorley extra cuvée". למטה, במורד הריין, לא הרחק מגשר הרציף, שכנו מרתפיה, ובעודני נער הייתי מסתובב לא אחת מתחת לקמרונות הצוננים, משוטט לי מהורהר לאורך פרוזדורי האבן המוליכים שתי וערב בין האצטבאות הגבוהות, ומתבונן בגדודי הבקבוקים המונחים שם במשופע, נדבך על גבי נדבך. הנה אתם מוטלים כאן, אמרתי אל נפשי (הגם שעוד לא יכולתי, כמובן, לנסח את מחשבותי במילים קולעות כל כך), הנה אתם מוטלים כאן באור הדמדומים שבבטן האדמה, ובתוכם פנימה מזדכך ומכין עצמו בדממה העסיס הזהוב התוסס, העתיד להאיץ פעימתם של אי-אלה לבבות, להצית זוהר עילאי באי-אלה זוגות עיניים! עדיין אתם עירומים ודלים למראה, אך יום יבוא ותעלו מקושטים ברוב פאר אל עולם של מעלה, ושם, בחגיגות ובנשפי כלולות ובקישונו נסתרים, תעיפו את פקיקכם אל התקרה בקול נפץ צוהל, ותפיצו שיכרון, קלות ראש ועונג בקרב בני-האדם. כך, או בדומה לכך, דיבר הנער; ועניין אחד, לפחות, היה נכון, לאמור: הפירמה אֶנְגֶּלְפֶּרְט קְרוּל הקפידה הקפדה יתרה על עיצוב בקבוקיה, כלומר על עיטורם, בשלב האחרון, בשלל סילסולים ופטורי ציצים, שבלשון המקצוע נקראים Coiffure.⁴ הפקקים הדחוסים נקשרו בחוט של כסף ובשרוך מוזהב והוחתמו בלכה ארגמנית, ולא זו בלבד אלא שעל הבקבוקים עצמם היה תלוי בפתיל של זהב חותם עגול חגיגי, כמו זה הנהוג באיגרות מטעם האפיפיור ובמסמכי-מדינה עתיקי יומין. צווארי הבקבוקים נעטפו לתפארת בנייר-כסף מבריק, ועל כרסם העגלולית התנוססה תווית עתירת עיטורים זהובים, שעוצבה במיוחד בידי הסנדק שלי שִׁמְלֶפְרִיסְטֹר, ועליה, לבד מכמה כוכבים ושלטי אצולה וחתמת ידו של אבי, וכן הכתובת Lorley extra cuvée בדפוס מוזהב,

³ זֶקֶט הוא יין דמוי שמפניה המיוצר בגרמניה, להבדיל משמפניה צרפתית.

⁴ תסרוקת (צרפתית).

נראתה גם דמות אישה שכל לבושה רק צמידים לידיה וענקים לצווארה, והיא יושבת ברגליים משוכלות על חודו של צוק, ידה מורמת לסרק את שערה הגלי הגולש. בעצם, דומה שאיכותו של היין לא עלתה בקנה אחד עם כל הפאר המסנוור הזה. "קרול", עשוי היה הסנדק שלי שימלפריסטר לומר לאבי, "עם כל הכבוד הראוי, הגיע הזמן שהמשטרה תטיל איסור על השמפניה שלך. לפני שמונה ימים התפתיתי ללגום ממנה כמחצית הבקבוק, ועד היום לא התאושש גופי מן ההלם. איזו פסולת אתה יוצק בעצם לתוך הבליל הזה? שמא נפט, או י"ש קלוקל כלשהו? בקיצור, יין תרעלה אתה משקה אותנו! גור לך מפני החוק!" אבי המסכן נבוך לשמע הדברים, שכן היה אדם רך מטבעו ולא יכול לשאת מילים חריפות מדי. "לך קל ללגלג, שימלפריסטר", היה אבי משיב מן הסתם, מלטף רכות את כרסו בקצות אצבעותיו, כמנהגו תמיד, "ואילו אני חייב לייצר בזול, רק בגלל אותה דעה קדומה הבזה לתוצרת הארץ – בקיצור, אני נותן לציבור מה שהוא מצפה לקבל. חוץ מזה, ידידי, התחרות חונקת אותי, ואני בקושי מחזיק מעמד." עד כאן דברי אבי.

הווילה שלנו נמנתה עם אותם בתי-אדונים מלככים למראה, שבהישענם על המורדות הרכים הם חולשים על נופי הריין. הגן המשתפל והולך היה מקושט ברוחב יד, מלא גמדים ופטריות ושלל חיות אבן למיניהן, כולן מלאכת מחשבת של חיקוי ואחיזת עיניים; על גבי פן היה מונח כדור זכוכית שכל כבואה שהשתקפה בו היתה מעוותת עד כדי גיחוך, ועוד היו שם נבל איאולי, כמה נקיקים חצובים בסלע, ומזרקה שהזניקה לאוויר תשלוכת מרהיבה של סילוני מים ששבו וצנחו אל אגן שדגים כסופים משייטים בו. אשר לבית פנימה, צביונו הלם את טעמו של אבי ואמר שלוות-נפש ועליצות כאחת. פינות מוצנעות הזמינו לשבת בהן, ובאחת מהן עמד כישור אמיתי. חפצי חן לאינספור: משכיות, קונכיות, תיבות-מראָה ועירות ובקבוקוני הרחה היו ערוכים על גבי מדפים ושולחנות פלוסין; המון כרים של מוך, מצופים משי או רקמה ססגונית עבודת יד, היו פזורים בכל מקום על ספות ומיני מרבצים, שכן אבי העדיף תמיד יצועים רכים למשכב; רמחים שימשו כמוטות לווילונות, ובין הדלתות נתלו אותם מסכים אווריריים עשויים קני סוף ושרשרות חרוזי צבעונין, שלמראית עין הם כקיר מוצק, אך למעשה אפשר לעבור דרכם אף

בלא נייע יד, והם נפערים בקול קישקוש דקיק או רישרוש חרישי, וחוזרים ונסגרים. מעל למאוורר היה מותקן מנגנון קטן, מחוכם להפליא, שבשעה שהדלת נסגרת ותנועתה מושהית בשל לחץ האוויר, הוא משמיע בקול צלצול ענוג את פתיחת השיר "שישו בחייכם!"

פרק שני

זה היה אפוא המעון שבו נולדתי ביום גשום וחמים של חודש מאי המתוק – אגב, היה זה יום ראשון בשבוע – ומכאן ואילך שוב אין בדעתי להקדים את המאוחר, אלא להקפיד כחוט השערה על סדר הזמנים הנכון, דבר דבור על אופניו. לידתי, אם הידיעות שבידי נכונות, התנהלה בכבודת, ולא בלי עזרתו הפעילה של רופא-הבית שלנו בימים ההם, הדוקטור מקום; וזאת בעיקר משום שאני עצמי – אם מותר לי לקרוא לאותו יצור בראשיתי וזר בשם "אני" – הייתי אדיש ונרפה עד להפליא באותו מעמד, לא סייעתי כמעט כלל למאמציה של אמי, ולא גיליתי שום חשק לצאת אל העולם, שלימים עתיד הייתי לאהוב אותו בלהט שכזה. ואף על פי כן הייתי ילד בריא, צח ואדום, שעורר את מיטב התקוות והפליא לשגשג על שדיה של מינקת משופרא-דשופרא. ואולם, לאחר שחזרתי ועיינתי בדברים לעומקם, איני יכול שלא לקשר בין העצלות והסרבנות שגיליתי בעת הולדתי – אותו אי-רצון מובהק לנטוש את חשכת הרחם ולהמירה באור היום הבהיר – לבין נטייתי העזה וכישרוני היוצא דופן לשינה, אשר היו טבועים בי מילדות. סיפרו לי שהייתי ילד שקט, לא צווחן ולא פורע סדר, אלא מסור לתנומה ולנמנום במידה שהקלה על מלאכתן של אומנות ומטפלות; ואף על פי שלימים גברה בי התשוקה אל העולם ואל בני-האדם עד כדי כך שנוקתי לשמות שונים על-מנת להתערב ביניהם, ואף פעלתי רבות להטות את לבם אלי – אף על פי כן מצאה לה נפשי מעון של אמת רק בנבכי השינה והלילה; הייתי נרדם בקלות ובחפץ לב גם בלא עייפות הגוף, צולל עמוק בשכחה נטולת חלומות ומקיץ בתום תרדמה ארוכה – של עשר או שתים-עשרה ואפילו ארבע-עשרה שעות – ואני מלא רעננות וקורת רוח העולים על כל מה שהעניק לי היום על הנאותיו והצלחותיו. אפשר היה לראות בצמאון השינה הזה כמין ניגוד לייצרי החיים והאהבה שפיעמו בי,

ואשר עוד ידובר בהם בהמשך. ואולם, כבר רמזתי לעיל שהקדשתי לעניין זה מחשבה שקדנית, ולא פעם דימיתי לגלות שלא בסתירה מדובר כאן, אלא בתואם פנימי דווקא, בזיקה נסתרת. ועובדה היא שעתה, משזקנתי ועייפתי (אף שמלאו לי רק ארבעים), ושום תאוה או רגש לא דוחפים אותי עוד לעבר בני-האדם, וחי עוברים עלי בפרישות גמורה – רק עתה אזלו בי גם כוחות השינה, רק עתה החלה השינה מתנכרת אלי, אפשר לומר, ותנומתי נהייתה קצרה, חטופה, מרפרפת, בעוד שבעבר, בכלא, ששם היה לי לשם כך פנאי למכביר, ערבה לי שנתי אף יותר מאשר במיטות הרכות של מלונות הפאר. – אך שוב נכשלתי, כהרגלי, בהקדמת המאוחר.

מפי קרובי שמעתי תכופות, שמאחר שבאתי לעולם ביום ראשון בשבוע הריני בר-מזל מלידה, והגם שגודלתי וחונכתי הרחק מכל אמונה תפלה, ייחסתי תמיד איזה פשר טמיר לעובדה זו, ומה עוד שהיא מתוספת לשמי הפרטי פֶּלִיקְס⁵ (כך נקראתי על שם הסנדק שלי שִׁמְלֶפְרִיסְטֶר) ולנועם הַחֵן שהיה משוך על כל דמותי. כן, האמונה במזלי הטוב ובהיותי בן יקיר להשגחה התקיימה תמיד בנפשי פנימה, ואני רשאי לומר שבכללו של דבר לא הופרכה אמונה זו מעולם. שהרי זה טבעם הייחודי של חיי, שכל צער ותלאה שידעתי הופיעו תמיד כמשהו זר, לא רצוי לשמיים מלכתחילה, משהו שיעודי האמיתי, הסגולי, מפציע וזוהר בעדו כאור החמה. – ועתה, לאחר שהפלגתי כך בדיבורים כלליים, אמשך ואתווה את קווי המתאר של תמונת נעורי.

כילד רך הרביתי לשגות בדמיונות, ושלל ההמצאות והרעיונות שהגיתי נתנו לבני הבית שפע חומר לשעשועים. אני זוכר, כמדומני – והדבר אף סופר לי תכופות – שבימים שעוד לבשתי שְׂמִלונת של פעוטות אהבתי להעמיד פנים, דרך משחק, שאני הקיסר,⁶ ואף הייתי חוזר וטוען כך שעות על שעות בעקשנות יתרה. אומנתי היתה מוליכה אותי הלך ושוב בשבילי הגן או בפרוזדור הבית כשאני ישוב בעגלה קטנה, ואני, מסיבה כלשהי, הייתי מושך בכל כוחי את פי כלפי מטה עד ששפתי העליונה נתארכה

⁵ פֶּלִיקְס בלטינית: מאושר.

⁶ הכוונה לקיסר הגרמני וילהלם הראשון.

מעבר לכל מידה, ובו בזמן מצמצתי אט-אט בעיני, אשר האדימו ודמעו לא רק בשל אותה העוויה, אלא גם בשל איזו ריגשה פנימית. דומם ישבתי בעגלתי הקטנה, נסער מרום מעמדי ומקשישותי המופלגת; ואומנתי היתה מחוייבת להודיע על גדולתי לכל מי שנקרה לנו בדרך, שכן התעלמות מן הגחמה שלי עלולה היתה לעורר בי רוגזה עצומה. "הנה אני מסיעה את הקיסר לטיול," היתה מכריזה ומקרבת את כף ידה אל רקתה במין ניסיון גמלוני להצדיע, וכל עובר ושב החווה קידה של כבוד. על כולם עלה סנדקי שימְלְפְרִיסְטֶר, שקפץ תמיד על כל הזדמנות להשתטות, ובכל פגישה שכזאת עשה כל מאמץ לרצותני ולחזק בי את תחושת הגדלות. "הביטו וראו, הנה נוסע ובה גיבורנו הישיש!" היה אומר, וכמעט נופל אפיים ארצה לרגלי. אחר כך היה מתייצב בדרכי בדמות המון העם, כביכול, קורא הידד ומעיף באוויר את כובעו ואת מקל-ההליכה שלו ואפילו את משקפיו, והיה מתפקע מצחוק למראה דמעות ההתרגשות שזלגו על שפתי העליונה המתוחה לכל אורכה.

למשחקים מסוג זה התמכרתי גם אחר כך, כלומר בשנות נעורי, כשכבר לא יכולתי לתבוע תמיכה ועידוד מן המבוגרים. אלא ששוב לא נזקקתי להם, אדרבא, התענגתי על עצמאותו של כוח הדמיון שלי ועל היותו מספיק לעצמו. כך, לדוגמה, התעוררתי בוקר אחד נחוש בדעתי להיות היום נסיך בן שמונה-עשרה ושמו קארל, ודבקתי בהזיה זו כל אותו היום, ואפילו ימים אחדים; שכן יתרונו של המשחק הזה, שלא יסולא בפז, היה בכך שלא הצטרכתי לחדול ממנו ולו לרגע, אף לא בשעות הלימודים בבית-הספר ששיעממוני עד מוות. התהלכתי לי כה וכה עוטה רוממות נעימת-סבר, וניהלתי שיחה ערנית ועולצת עם אחד המושלים או השלישים הבדויים שנלוו אלי, ואיש לא יוכל לתאר את הגאווה ואת האושר שנסך בי סוד חיי הזוהר הנסיכיים שלי. מה נפלאה היא מתת הדמיון, מה רב ועצום העונג שהיא עשויה להעניק! כמה טיפשים ועלובים נראו לי שאר נערי העיירה, שלא זכו מן הסתם במתת-אל זו, ולפיכך נשללו מהם כל אותן שמחות נסתרות שהשכלתי להפיק ממנה בלא יגע וטורח ובלא עזרה חיצונית כלשהי, רק באמצעות החלטה פשוטה של כוח הרצון! ואכן, כל אותם נערים המוניים, ששערם נוקשה וידיהם אדומות, היו שמים עצמם ללעג ולקלס אילו ביקשו לדמות בנפשם שנסיכים הם. ואילו אני, שערי

הבלונדיני היה רך ומשיי במידה שאך בדוחק תמצאוה אצל בני המין הגברי, ויחד עם עיני הכחולות-אפרפרות הציב ניגוד שובה-לב לשיזפון העמוק הזהוב של עורו; וכך קשה היה להחליט, לכאורה, אם לראות בי בלונדיני או ברונטי, וניתן היה בהחלט להתייחס אלי גם כך וגם כן. ידי, שאותן טיפחתי מגיל רך, היו נעימות למראה, לא צרות מדי, לעולם לא מיוזעות אלא תמיד חמימות במידה, יבשות, ואצבעותיהן מתנאות בציפורניים שצורתן כשלעצמה די בה להסב קורת-רוח; וקולי, עוד בטרם יתחלף, היה בעל גוון מלטף ומתוק לאוזן, שעל כן אהבתי להתענג עליו, בהיותי שרוי לבדי, כשהוא מצטלצל בשלל שיחות ופטפוטים שמחים, עתירי נפנופי ידיים, שניהלתי תכופות – אגב, במין עגה חסרת-פשר פרי המצאתי – עם שְׁלִישֵׁי הסמוי מן העין. יתרונות אישיים מסוג זה נמנים בדרך כלל עם הדברים שאין להם שיעור – אין הם נמדדים אלא לפי תוצאות פעולתם, ואפילו בעלי כישרון יוצא דופן יתקשו להגדירם במילים. מכל מקום לא נסתר מעיני שניחנתי בסגולות נדירות באיכותן, או כלשון המליצה השגורה, קורצתי מחומר משובח יותר משאר בני מיני – ובתוך כך איני חושש כלל שמא אישימוני בזחיות הדעת. כשלעצמי לא אכפת לי אם יקום פלוני או אלמוני ויטען שחטאתי בזחיות, שהרי צריך הייתי להיות אוויל או צבוע כדי להציג את עצמי כמין סחורה שווה לכל נפש, ועל כן בשם האמת אין לי אלא לחזור ולומר שקורצתי מחומר משובח לעילא ולעילא.

מאחר שגדלתי בבדידות (שכן אחותי אולימפיה היתה גדולה ממני בשנים אחדות), נטייתי למיני עיסוקים משונים ופתלתלים, ואביא מיד שתי דוגמאות לכך. ראשית, נתפסתי לאיזה שיגיון מוזר, לחקור ולהתעמק בתוך עצמי פנימה כדי לגלות את רזי הרצון האנושי – אותו כוח טמיר שיש בו כדי לחולל מעשים שכמעט מחוץ לגדר הטבע. בידוע הוא שתנועת האישינים שלנו, דהיינו הצטמצמותם והתרחבותם, תלויה בעוצמת האור הפוגש בהם. והנה נתקע בראשי הרעיון, להשתלט על תנועה מוכנית זו של שרירים הפועלים על דעת עצמם, ולהכניעה לרצוני. נעמדתי מול המראה, ובעודי מתאמץ לסלק מעלי כל מחשבה אחרת, אזרתי את כל כוחותי הנפשיים ופקדתי על אישוני להתכווץ או להתרחב לפי מה שאגזור עליהם – ויאמין לי הקורא כי האימונים ששקדתי עליהם בעקשנות שכזאת הוכתרו

בהצלחה. אמנם בתחילה, למרות המאמץ הפנימי העצום, שבעטיו הוצפתי זיעה לפני חוורו והאדימו חליפות, לא הגיעו אישוני אלא לידי ריצוד מקוטע; אך לאחר זמן סיגלתי לי באמת את היכולת לצמצם אותם לנקודה זעירה או להרחיבם לידי עיגולים שחורים גדולים ששיקפו את בבואתי; ובקורת-הרוח שהפקתי מן ההצלחה הזאת היתה גם איזו אימה, איזו חלחלה לנוכח מסתרי הטבע האנושי.

עוד תעתועי מחשבה שנתפסתי להם בעת ההיא, ואני מוצא בהם טעם וקסם עד היום, היו כדלקמן: "מה כדאי ורצוי יותר, "שאלתי את עצמי, "שהעולם יהיה קטן בעינינו – או גדול דווקא?" וכך התגלגלו הרהורי: בעיני אנשים גדולים, אמרתי בלבי, כגון מצביאים, מדינאים מורמים-מעם, כובשי ארצות ושאר בעלי שררה, שכוחם ועוצם ידם מרוממים אותם מעל להמון – בעיני כל אלה נראה העולם מן הסתם קטן כלוח שחמט, שאם לא כן היתה ניטלת מהם אותה אכזריות קרה הנחוצה כדי להשליט פכול את חזונם המרקייע-שחקים תוך התעלמות שאננה מרווחתם וממצוקותיהם של הבריות. אך מן הצד האחר, דרך-הסתכלות מצמצמת זו עלולה להביא אותך לידי כך שלא תשיג בחייך מאומה; שכן מי שתופס את העולם ואת בני-האדם כעניין מבוטל או זניח, מי שהקל בהם ראש מנעוריו, עלול למצוא עצמו שקוע באדישות ובעצלות, עד שמרוב זילזול יעדיף את השלווה המוחלטת על-פני כל ניסיון להשפיע על נפשותיהם של הבריות, ולא זו אף זו – עקב אטימותו והתנכרותו וצינת-לבו סופו שייתנגש בכל אשר סביבו ויפגע על כל צעד ושעל בכבודם של אנשים, עד שייחסמו בפניו גם הנתיבים אל הצלחות שבאקראי. "כלום אין זה רצוי יותר, "שאלתי את עצמי אפוא, "לראות בעולם ובבני-האדם משהו גדול ונהדר וחשוב, הראוי שנתאמץ למענו בכל מאודנו ולהט נפשנו, על-מנת שנגיע בו למידה כלשהי של כבוד ויוקרה?" כנגד זה אפשר לטעון שמי שמשקיף ככה על העולם, דהיינו בדרך של העצמה ויראה, עלול להיתפס על נקלה להססנות ולשפלות-רוח, עד שתבל כולה תחלוף בחיוך על-פני הנער הנפחד, הפתי, ותתרחק ממנו על-מנת לחפש לה מאהבים גבריים יותר. ואולם מאידך גיסא, מידות שכאלה, כגון תום לב וחרדת קודש לנוכח העולם, יש בהן כדי להבטיח גם יתרונות גדולים. שהרי מי שמייחס חשיבות וערך לכל דבר ולכל אדם, נמצא מיניה וביה מושך את לבם אחריו ומבטיח לעצמו מידה

של התקדמות, ולא זו אף זו – כל מחשבותיו והליכותיו נמלאות רצינות ולהט ותחושת אחריות, שיש בהן כדי לתת חינו בעיני הבריות ולהעלות את קרנו בחברה, ובכך לסלול את דרכו אל פסגת ההצלחה. – ככה הרהרתי לי ביני לביני ושקלתי את הטעונונים בעד ונגד. ועוד אומר שבבלי דעת ועל-פי טבעי דבקתי תמיד באפשרות השנייה: שכן העולם היה בעיני תופעה כבירה ומפתה עד בלי די, העשויה להעניק ריגושי חמדה שאין כמותם למתיקות, ואין כמוה כדאית וראויה לכל מאמץ והשתדלות מצדי.

* תרגומה של נילי מירסקי ל'פליקס קרול: וידוייו של מאחז-עיניים' עתיד לראות אור בהוצאת 'אחוות בית' במהלך 2016.